

**ICOMOS
UKRAINE**

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ КОМІТЕТ МІЖНАРОДНОЇ РАДИ З ПИТАНЬ ПАМ'ЯТОК І ВИЗНАЧНИХ МІСЦЬ
UKRAINIAN NATIONAL COMMITTEE OF INTERNATIONAL COUNCIL ON MONUMENTS AND SITES
COMITÉ NATIONAL UKRAINIEN DU CONSEIL INTERNATIONAL DES MONUMENTS ET DES SITES

Україна 04070 Київ, Андріївський узвіз, 5/31 Тел/факс: (+38044) 280 85 51
5/31 Andriyivsky Uzviz Str., Kyiv 04070 Ukraine Tel/Fax: (+38044) 280 85 51

ЗВІТ

**щодо діяльності УНК ІКОМОС
за період з 2016 по 2019 рр.**

Львів – Київ 2019 р.

І. За період 2016-2019 рр., УНК ІКОМОС активно працював в напрямку внесенням до Попереднього списку об'єктів всесвітньої спадщини від України нових об'єктів, а саме:

1. Внесення об'єкту «Перекукутень-Аріушд-Кукутень-Трипілля» до Попереднього списку об'єктів всесвітньої спадщини.

26.04.2017 р. відбулось засідання Бюро Українського національного комітету ІКОМОС, на якому було підтримано ініціативу внесення до попереднього Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, номінації культурний ландшафт «Кукутень-Трипілля», як першої землеробської цивілізації Європи.

Внесення до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО - Культурного Комплексу «Перекукутень-Аріушд-Кукутень-Трипілля» є вкрай важливим для України - це унікальне явище, що заслуговує бути об'єктом всесвітньої спадщини як одна із перших відомих європейських цивілізацій.. 17.02.2017 р. науковці та музейники Румунії і України зібралися в м. Сучава (Румунія) і підписали протокол намірів - Культурного Комплексу «Перекукутень-Аріушд-Кукутень-Трипілля».

19 червня 2017 р., УНК ІКОМОС, з метою виявлення потенційних об'єктів які мають бути включені до Культурного Комплексу «Перекукутень-Аріушд-Кукутень-Трипілля», організував виїзд українських експертів за маршрутом: Чернівецька обл. (с. Комарове в урочищі Поливанів Яр), Тернопільська обл. (Борщівський район, с. Більче-Золотому, розташована печера Вертеба з святилищем та поселенням), Хмельницька обл. (Кам'янець-Подільський район, с. Жванець, урочище Лиса Гора), Черкаська обл. (Тальнівський район, поселення-промiста Майданецьке та Тальянки), Кіровоградська обл. (поселення-промiсто в с. Небелівка, Новоархангельського району), Київська обл. (Археологічна пам'ятка в с. Трипілля, Обухівського району).

В жовтні 2017 р. УНК ІКОМОС було проведено міжнародну наукову конференцію з колегами з Румунії та Молдови в м. Чернівці, на тему «Кукутень-Трипілля – шлях до Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО». Така конференція була важливою для подальшої підготовки досьє номінації. Базовою установою для проведення міжнародних наукових конференцій було обрано Чернівецький національний університет.

Міжнародна конференцію «Кукутень-Трипілля: шлях до ЮНЕСКО». ЧНУ, 17.12.17 р. Питання популяризації трипільської культури на міжнародному рівні обговорили ректор Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького Олександр Черевко, виконавчий директор УНК ІКОМОС директор Міжнародної ради з охорони пам'яток та історичних місць Олена Сердюк та керівники фонду ПЛАТАР Інна Подгородецька та Марія Моторжина.

На базі Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, 16 лютого відбувся круглий стіл «Кукутень-Трипілля: шлях до ЮНЕСКО». Робота розпочалася з вітання та вступного слова проректора із наукової, інноваційної та міжнародної діяльності Черкаського національного Сергія Корновенка. Виконавчий директор Національного комітету ІКОМОС (Міжнародна рада з охорони пам'яток та історичних місць) Олена Сердюк виступила з доповіддю на тему: «Об'єкти всесвітньої спадщини ЮНЕСКО в Україні». Вона розповіла про процедуру представлення пам'яток на номінацію

всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. На прикладі українських пам'яток, взятих ЮНЕСКО під опіку, Олена Сердюк поінформувала про те, які проблеми потрібно вирішити на цьому шляху. Основна увага була приділена роботі над поданням у список об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО трипільських пам'яток.

За ініціативою Національних комітетів ІКОМОС України та Румунії, було розроблено Заявку про внесення об'єкту Культурний Комплекс «Перекукутень-Аріушд-Кукутень-Трипілля» до Попереднього списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, як першої землеробської цивілізації Європи. Заявка була розроблена відповідно до Керівних настанов по виконанню Конвенції про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини. Заявка була направлена до Міністерства культури України, як виконавця зобов'язань України за міжнародними договорами, з метою подальшої її подачі на включення до Попереднього списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО Культурного Комплексу «Перекукутень-Аріушд-Кукутень-Трипілля».

2. Внесення об'єкту «Харків: Держпром. Будинок Державної промисловості» до Попереднього списку об'єктів всесвітньої спадщини.

11-13 квітня 2017 року за участі представників УНК ІКОМОС у Харкові відбулась конференція «Новий урбанізм у Західній Європі 1920-1930рр.». У рамках цієї конференції був проведений круглий стіл «Стан реставрації та правовий статус харківського Держпрому – видатної пам'ятки сучасного містобудування».

26.04.2017 р. відбулось засідання Бюро Українського національного комітету ІКОМОС. На засіданні було підтримано ініціативу, щодо необхідності внесення змін та доповнень до Попереднього списку об'єктів всесвітньої спадщини від України. Було заслухано пропозиції щодо внесення до Попереднього списку об'єктів всесвітньої спадщини ЮНЕСКО від України об'єкту «Харків: Держпром. Будинок Державної промисловості». Об'єкт є видатним зразком типу будови, архітектурного ансамблю, що ілюструє важливий етап (етапи) в історії архітектури не тільки України, а й всього людства.

Наразі, УНК ІКОМОС займається питанням щодо внесення «Харків: Держпром. Будинок Державної промисловості» до Попереднього списку об'єктів всесвітньої ЮНЕСКО як транскордонного об'єкту.

3. Внесення об'єкту «Чорнобиль - постіндустріальний ландшафт» до Попереднього списку об'єктів всесвітньої спадщини.

26.04.2017 р. відбулось засідання Бюро Українського національного комітету ІКОМОС. На засіданні було підтримано ініціативу, щодо необхідності внесення змін та доповнень до Попереднього списку об'єктів всесвітньої спадщини від України. Було заслухано пропозиції щодо внесення до Попереднього списку об'єктів всесвітньої спадщини ЮНЕСКО від України об'єкту «Чорнобиль - постіндустріальний ландшафт».

Чорнобиль – найзнаніший у світі український феномен. Сприйняття Чорнобилю великою мірою визначає, як світ сприйме Україну: як отруєну,

заражену, переможену радіаційною аварією територію – чи як націю, що перемогла і перемагає катастрофу глобального значення, подаючи гідний приклад усьому світові. В 2017 р., на території зони відчуження відновлена діяльність Чорнобильського радіаційно-екологічного біосферного заповідника. На його території відбуваються унікальні процеси регенерації живої природи, рослинного та тваринного світу. Територія визначена в межах Заповідника пропонується до внесення як видатний зразок екологічних та біологічних процесів, що відбуваються після радіаційного забруднення, як еволюція екосистеми, рослинних і тваринних угруповань. На цей час об'єкт є одним з найзначніших у світі природних місць існування біологічного різноманіття, виняткової наукової цінності. Питанням внесення об'єкту «Чорнобиль - постіндустріальний ландшафт» до Попереднього списку об'єктів всесвітньої спадщини від України буде опікуватись Державне агентство України з управління зоною відчуження та УНК ІКОМОС.

02.03.2018 р., представники УНК ІКОМОС взяли участь в засіданні круглого столу Комітету Верховної Ради України з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму, на тему «Перспективи та проблеми відвідування Чорнобильської зони відчуження».

17.04.2018 р. відбувся оглядовий виїзд (експедиція) представників УНК ІКОМОС Олена Сердюк та Миколи Яковини до Зони відчуження.

Наразі, УНК ІКОМОС займається питанням щодо внесення «Чорнобиль - постіндустріальний ландшафт» до Попереднього списку об'єктів всесвітньої ЮНЕСКО.

4. Внесення об'єкту «Вулиця Хрещатик» до Попереднього списку об'єктів всесвітньої спадщини.

23.02.2018 р. за участю представників УНК ІКОМОС, відбувся круглий стіл, присвячений обговоренню включенню вулиці Хрещатик до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Загальні збори УНК ІКОМОС підтримали ініціативу Олени Олійник та Смоленської, щодо внесення об'єкта «вулиця Хрещатик» до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

5. Внесення об'єкту «Антична Тіра – Білгород Дністровська (Аккерманська) фортеця» до Попереднього списку об'єктів всесвітньої спадщини.

Визначна універсальна цінність об'єкту полягає в унікальному поєднанні частини античного міста з шедевром європейського фортифікаційного мистецтва, в неповторному ландшафті, існуючого безперервного більше ніж 2,5 тисяч років.

Членами УНК ІКОМОС: Сердюк Оленою, Тетяною Самойловою та Наталією Штербуль, була розроблена Заявка для включення об'єкту «Антична Тіра – Білгород Дністровська (Аккерманська) фортеця» до Попереднього списку об'єктів всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Восени 2019 року, Центр всесвітньої спадщини ЮНЕСКО офіційно підтвердив внесення об'єкта "Тіра - Білгород (Аккерман) - на шляху від Чорного до Балтійського морів" до Попереднього списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

6. Внесення об'єкту «Національний дендрологічний парк «Софіївка» до Списку об'єктів всесвітньої спадщини

Разом з Національним інститутом культурної спадщини Польщі були проведені експедиційні натурні дослідження Національного дендрологічного парку «Софіївка», з метою аналізу відповідності об'єкта вимогам щодо внесення його до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО та визначення міжнародного партнера.

В 2019 р. у м. Умань була проведена Міжнародна конференція щодо внесення «Національного дендрологічного парку «Софіївка» до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Наразі, УНК ІКОМОС займається питанням щодо внесення «Національного дендрологічного парку «Софіївка» до Списку об'єктів всесвітньої ЮНЕСКО як транскордонного об'єкту.

II. За період 2016-2019 рр., УНК ІКОМОС займався проблемами охорони культурної спадщини в Криму.

У зв'язку із загостренням ситуації стосовно збереження культурної спадщини в Криму, УНК ІКОМОС звернувся до світової спільноти із заявою щодо небезпеки знищення кримськотатарської спадщини - Бахчисарайського палацу в Криму. В заяві, УНК ІКОМОС наголосив на об'єднанні всіх зусиль за для захисту культурної спадщини України, спадщини кримськотатарського народу, з урахуванням того, що заподіяння шкоди цій спадщині впливатиме на гуманістичний дух людства і його культурне розмаїття.

З 11 по 15 грудня 2017 року в Нью-Делі (Індія), відбулася 19 Генеральна асамблея Міжнародної ради з питань пам'яток і визначних місць (ICOMOS). Представник УНК ІКОМОС, Почесний президент Микола Яковина, зокрема виступив з доповіддю щодо ситуації зі станом культурної спадщини в Криму у зв'язку з російською окупацією.

19.01.2018 р., за участі представників УНК ІКОМОС, відбулось спеціальне тематичне засідання Національної комісії України у справах ЮНЕСКО з проблематики захисту культурної спадщини в Криму.

20.04.2018 р., за участі представників УНК ІКОМОС, відбулось засідання робочої наради з питань вироблення практичних спільних узгоджених дій (дорожньої карти) щодо захисту пам'ятки національного значення «Ханський палац», що є складовою об'єкта «Історичне середовище столиці кримських ханів в м. Бахчисарай», який внесений до Попереднього списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

За ініціативи УНК ІКОМОС Прокуратура АР Крим, розпочала системну роботу стосовно моніторингу стану об'єктів культурної спадщини (об'єктів археології) на території Криму.

В своїй діяльності щодо проблем охорони культурної спадщини в Криму УНК ІКОМОС співпрацює з ГО «Український незалежний центр політичних рішень».

УНК ІКОМОС розпочав аналіз можливості внесення Бахчисарайського палацу в Криму до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО і підготовку документів для номінації.

Кабінетом міністрів України до Комітету Всесвітньої спадщини було подано представлення на міжнародних експертів з питань культурної спадщини АРК Крим членів бюро УНК ІКОМОС: Серлюк О.М., Бобровського Т.А., Харлан О.В.

ІІІ. УНК ІКОМОС займався проблемою яка склалась з археологічними дослідженнями на Поштовій площі у м. Києві.

14.03.2018 р., за участі представників УНК ІКОМОС, відбулось засідання круглого столу, присвяченого археологічним дослідженням на Поштовій площі у м. Києві.

Для вирішення ситуації, УНК ІКОМОС було надано наступні рекомендації:

- 1) Стосовно технології консервації, її мають запропонувати спеціалісти профільної організації Міністерства культури України. З власного досвіду можу зазначити наступне. Я є одним із авторів програми музеєфікації пам'яток Національного заповідника «Хортиця». Об'єктами музеєфікації були в тому числі і козацький човен Чайка, який був піднятий із р. Дніпро. Під час проведення робіт виявилось, що хімічні матеріали які були використані в якості консервантів мокрої деревини зробили об'єкт крихким і не придатним для транспортування. Ситуація, що склалась після проведення робіт з одного боку дала можливість зберегти унікальні пам'ятки та експонувати їх, а з іншого унеможливила транспортування об'єктів в інші приміщення. Виходячи з викладеного, необхідно шукати адекватні матеріали консервації, в тому числі враховуючи міжнародний досвід;
- 2) Перша проблема – необхідно як того вимагає ЗУ «Про охорону культурної спадщини», консервувати та музеєфікувати ці унікальні знахідки безпосередньо на місці, і це проблема великого суспільного значення. З другого боку - це необхідно робити на місці досліджень після проведення повного комплексу робіт за спеціальним проектом, відповідно до державних будівельних норм. Друга проблема – це великий соціальний запит на музей археології Подолу, де були б представлені всі археологічні колекції які нині зберігаються в фондах Подільської експедиції. Для такого музею необхідно шукати приміщення. На початках це міг би бути наприклад Поштовий будинок.
- 3) Друга проблема, чи можна зберігати матеріали досліджень «in situ», а також стосовно подальшої долі експонатів, можу сказати що необхідність створення такого музею є незаперечним фактом та проблемою яку необхідно вирішувати просто зараз.

- 4) В Україні є досвід консервації мокрої деревини, фахівцями із зазначеного питання є історики, археологи, кандидати історичних наук М.Остапенко та Д.Кабалія – співробітники Національного заповідника «Хортиця».
- 5) Знайдені артефакти є частинами різних археологічних комплексів, що являють собою фрагменти забудови історичної садиби XI-XII ст., мощення та трасування вулиць, як містобудівної структури Давнього Києва, тому це надзвичайно цінні матеріали для наукових досліджень і створення на їх підставі проектів консервації та музеєфікації археологічних артефактів: Давньоруської садиби, середньовічної міської планувальної структури, її трасування та експонування. Такі приклади відомі з міжнародного досвіду, зокрема країн Польщі та Прибалтики.

IV. COMUS

Члени УНК ІКОМОС брали участь в спільному проекті Ради Європи та Європейської Комісії «Урбаністичні стратегії в історичних містах, скеровані громадами» (Community-led Urban Strategies in Historic Towns (COMUS), який реалізується в рамках ініціативи «Східне партнерство».

COMUS - пілотний проект, розроблений з метою вивчення і тестування інноваційних моделей планування розвитку малих і середніх історичних міст, які здатні покращити якість життя і забезпечити місцевий сталий соціально-економічний розвиток.

Проект COMUS розроблений з тим, щоб вписатися в існуючі правові та інституційні рамки. Його ціллю є сприяння реалізації міських генеральних планів розвитку та/або планів управління, у разі, якщо вони існують, або запропонувати муніципалітетам конкретні інструменти з розробки ефективних стратегій місцевого розвитку, здатних залучати інвестиції або сприяти прийняттю ефективних генеральних планів розвитку міст або планів міського управління.

В проекті брало участь 6 країн (Азербайджан, Вірменія, Білорусь, Грузія, Молдова, Україна). Загальна мета: соціально-економічний розвиток малих історичних міст. Було охоплено 12 пілотних міст, серед яких від України: Луцьк, Прилуки і Жовква. Члени УНК ІКОМОС як експерти Європейського Союзу, брали участь в розробленні проектів по зазначених містах, ціллю яких було вирішення проблем у сферах: економічній, соціально-комунікативній та охороні культурної спадщини. Експертами Ради Європи в Україні були визначені дійсні члени УНК ІКОМОС: Апостолова-Соса Л.О., Герич В.П. та Сердюк О.М.

V. Нематеріальна культурна спадщина

В 2019 році, УНК ІКОМОС було підписано меморандум про партнерство та співробітництво для досягнення визначеної мети з ГО Центр розвитку «Демократія через культуру». Цей Меморандум було підписано з метою:

- сприяння підвищенню загального рівня культури, творчості, комунікації та запровадженню інновацій,
- сформувати науково-аналітичну платформу міжнародного рівня з досліджень, генерування, вивчення, обміну та апробації ідей та методів у галузі охорони культурної спадщини та культурного розвитку,
- підвищення рівню міжнародних і міждисциплінарних проектів, з дослідження та охорони культурної спадщини,
- сприяння зміцненню миру, взаєморозуміння, суспільної злагоди в Україні, Європі та світі
- уклали цей Меморандум на засадах об'єднання можливостей Сторін.

VI. Участь УНК ІКОМОС в комунікативних заходах за період 2016-2019 рр.

1. Круглий стіл Управління об'єктами Світової спадщини ЮНЕСКО, 21.10.2018 р., м. Львів (Львівська міська рада);
2. Науково-практичний семінар на тему «Досвід та перспективи управління об'єктами Світової спадщини ЮНЕСКО та їх буферними (охоронними) зонами», 23 листопада 2016 р. м. Чернівці;
3. Міжнародна конференція «Практичне вирішення проблеми транскордонної номінації «Дерев'яні церкви карпатського регіону Польщі і України», м. Дрогобич (Львівська область) 2017 р. ;
4. Міжнародний семінар «Проблеми управління транскордонною номінацією «Дерев'яні церкви карпатського регіону Польщі і України» м. Жовква (2018 р.);
5. Міжнародний семінар «Досвід вирішення проблеми транскордонної номінації «Дерев'яні церкви карпатського регіону Польщі і України» Польща (2019 р.);
6. Міжнародна конференція «Чернівці – місто всесвітньої спадщини», м. Чернівці 2017 р. ;
7. Міжнародна конференція «Перспективи внесення «Історичного центру Одеси» до Списку всесвітньої спадщини», м. Одеса, в 2016 р.;
8. Міжнародна конференція «Архітектурна спадщини України», м. Харків 2017 та 2018 рр.;
9. Міжнародна конференція «Архітектура міста Одеси, як об'єкта Попереднього списку», м. Одеса, 2017 р.;
10. Міжнародна конференція «Збереження пам'яток архітектури на поштовій площі в м. Києві», м. Київ, 2018 р.;
11. Круглий стіл «Чорнобиль, шлях до ЮНЕСКО», Київ, 2018 р.;

- 12.Круглий стіл «Внесення вулиці Хрещатик до Списку всесвітньої спадщини як елемента транскордонної номінації Архітектура Модернізму», Київ, 2018 р.;
- 13.Міжнародна конференція щодо внесення «Національного дендрологічного парку «Софіївка» до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО в 2019 р. м. Умань.;
- 14.Круглий стіл «номінація «Перекукутень-Аріушд-Кукутень-Трипілля», як перша землеробська цивілізація Європи» Румунія, м. Сучава, 2017 р.;
15. Круглий стіл, консультації з національними та міжнародними експертами, щодо внесення Білгород-Дністровської (Аккерманської) фортеці до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО в 2019 р. м. Одеса.;
16. За програмою COMUS, члени УНК ІКОМОС брали участь у ряді круглих столів та Конференцій у містах Жовква, Луцьк та Прилуки.

Рішення ЮНЕСКО щодо об'єкту «Київ: Софійський собор і пов'язані монастирські будівлі, Києво-Печерська лавра (Україна)» (527 біс) по рокам

*Аналітика підготовлена виконавчим директором УНК ІКОМОС
для роботи з моніторинговою місією ЮНЕСКО в 2019 році
для Міністерства закордонних справ та Міністерства культури України*

Рік, місце проведення та № сесії	Виконано вимоги	Не виконано вимоги
2014 р.	Розроблено Генеральний план м. Києва. Держава сторона надала підсумковий звіт науково-дослідного проекту стосовно визначення важливих видових точок, панорам та візуальних характеристик будівель, який включає в себе оцінку негативного впливу деяких нещодавно зведених висотних будівель, а також рекомендацій щодо контролю над містобудівними перетвореннями з метою охорони визначних видових точок розкриття як на об'єкт, так і з території об'єкту , включаючи пропозиції щодо введення обмежень за висотою для нових будівель в різних зонах об'єкту.	Всі документи, регулятивні норми та заходи потребують негайного затвердження та реалізації з метою уникнення недоцільного будівництва.
		Комітет всесвітньої спадщини знову висловив жаль з приводу завершення будівництва будинку на Кловському узвозі, а також з приводу